

ROMEINEN

Intro deel 1

Achtergrond bij de brief, met de nadruk op de spanning tussen Joodse en heidense christenen in de gemeente van Rome als aanleiding voor het schrijven ervan

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/romeinen/intro-deel-1

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Paulus: zijn persoon en gezag als apostel	3 min	4
2	Paulus' begrip van Christus en zijn critici	2 min	5
3	Waarom Jezus Paulus koos voor de heidenen	2 min	6
4	Romeinen: Paulus' grootste werk en de Reformatie	2 min	7
5	De gemeente in Rome als bestemming van de brief	2 min	8
6	Datering en Rome als cultureel centrum	2 min	9
7	De Petrus-traditie over de gemeentestichting	3 min	10
8	Andere theorieën over de gemeentestichting	3 min	11
9	Priscilla, Aquila en de verbanning door Claudius	6 min	12
10	Terugkeer naar Rome en de huisgemeenten	4 min	15
11	Eén gemeente per stad: verdeeldheid in Korinthe	3 min	17
12	Eenheid van de gemeente in Rome	3 min	18
13	Rome, de kruisiging en opstanding van Jezus	6 min	20
14	Romeinen 13: onderwerping aan de overheid	2 min	22

15	Romeinen als gelegenheidsgeschrift	5 min	23
16	Joodse en heidense wrijving in de gemeente	4 min	25
17	Besnijdenis en het verbond met Abraham	2 min	26
18	Petrus' visioen en het Concilie van Jeruzalem	3 min	28
19	Romeinen 14: eten en heilige dagen	4 min	29
20	Eenheid zonder uniformiteit	4 min	31
21	Galaten en het probleem in Rome samengevat	1 min	32
	Om verder te lezen		33

We beginnen onze studie in de brief aan de Romeinen. Zoals ik bij elk boek doe dat ik behandel, hebben we minstens één lezing, soms twee, ter inleiding op de stof voordat we vers voor vers gaan doorlopen. En we zullen het vers voor vers doorlopen. Romeinen is een boek dat het zeer waard is om op die manier te doorlopen, omdat er soms in één enkel vers zoveel zinsneden en woorden zitten die zwanger zijn van diepe betekenis, omdat het zo'n compacte weergave is van Paulus' theologische inzichten.

1

Paulus: zijn persoon en gezag als apostel

En wanneer ik spreek over de theologische inzichten van Paulus, wil ik graag iets zeggen over Paulus en het denken van Paulus. Niet iedereen is zo onder de indruk van Paulus als ik. Hij is een van mijn grote helden. Mijn hele leven lang is Paulus al een van mijn helden geweest, en ik probeer al sinds ik jong was — in elk geval sinds mijn tienerjaren — in zijn hoofd te kruipen. En wanneer ik Paulus lees, ben ik niet alleen geïnteresseerd in de theologie, niet alleen in de gedachtegang, hoewel dat heel belangrijke zaken zijn. Ik wil weten wat erin zit, zelfs wat hij soms misschien niet zegt. Waarom koos hij dit woord in plaats van een ander woord dat net zo goed had kunnen werken? Waarom zei hij het op deze manier terwijl het lijkt alsof je hetzelfde ook anders had kunnen zeggen? En het is duidelijk dat wanneer iemand schrijft of spreekt, de woordkeuze, de keuze van formulering, opzettelijk is — tenzij dat niet zo is, in welk geval het toevallig is. Ik veronderstel dat het niet onmogelijk is dat Paulus bij bepaalde gelegenheden gewoon bepaalde woorden koos die niet goed doordacht waren, maar ik betwijfel dat ten zeerste.

Ik wil ook heel duidelijk maken dat ik weliswaar de evangelicale opvatting aanhang dat de Schriften geïnspireerd zijn, maar dat ik niet geloof dat ze zodanig geïnspireerd zijn dat de persoonlijkheid of het voorkeursvocabulaire van de afzonderlijke schrijvers erdoor wordt weggenomen. God verlichtte hen, maar ze schreven als zichzelf. Ze schreven als mensen. Ze waren niet zoals de profeten. Toen Jesaja of Jeremia spraken, zeiden ze:

Zo zegt de Heer. Zij spraken als Gods mondstuk, sprekend over God in de eerste persoon. De schrijvers van het Nieuwe Testament deden dat niet. De schrijvers van het Nieuwe Testament waren geen profeten. Zij waren apostelen. En als apostelen was hun methode enigszins anders. Zij spraken niet als orakels. Zij schreven overeenkomstig het begrip dat God hun had gegeven.

En in het geval van Paulus was het door openbaring — heel sterk geopenbaard — dat hij was weggevoerd tot in de derde hemel, en er waren dingen die hij ons niet kon vertellen. Hij zei dat wat hij daar geleerd had, niet geoorloofd was om te herhalen. Er waren ook andere dingen die hij wel kon herhalen. En er zijn verscheidene gebeurtenissen opgetekend in het boek Handelingen waarin Jezus daadwerkelijk aan hem verscheen, hoewel Jezus al naar de hemel was opgevaren voordat Paulus zelfs maar een christen was.

2

Paulus' begrip van Christus en zijn critici

Vaak, wanneer ik kijk naar wat Paulus geschreven heeft, ben ik niet alleen geïnteresseerd in wat hij zei, maar ook in waarom hij het zo zei, omdat ik probeer bij zijn denken te komen. Paulus zei in 1 Korinthe 2:

Want wie heeft de gedachten van de Heere gekend, dat hij Hem zal onderrichten? Maar wij hebben de gedachten van Christus.

1 KORINTHE 2:16

En ik denk niet dat iemand die meer had dan hij. Naar mijn mening begreep Paulus Jezus zoals maar weinigen dat doen.

Er zijn ook mensen die Paulus bekritisieren, en zij zeggen soms dat Paulus en Jezus met elkaar in tegenspraak waren, dat ze afzonderlijke leerstellingen onderwezen — dat niet Jezus maar Paulus de eigenlijke grondlegger is van het moderne christendom, en dat hij de boodschap van Jezus verdraaid heeft tot iets anders. Mensen die bij de Hebrew Roots-beweging horen — de 'Hebreeuwse Wortels'-beweging — willen Paulus soms graag kleineren omdat hij het onderhouden van de wet leek af te wijzen. En er zijn christenen die vinden dat wij dat meer zouden moeten doen, en die menen dat

Jezus gunstiger stond tegenover het onderhouden van de wet dan Paulus, enzovoort. Je zult dit soort kritiek op Paulus horen wanneer je erop uittrekt en leest en met mensen praat. Voor zover ik kan nagaan, is er niets waars aan die kritiek. Ik kan geen enkele leerstelling bedenken die Paulus onderwees die niet ook in de leer van Jezus onderwezen werd of daarin besloten lag. En wat betreft de dingen die Jezus wél onderwees: ik ken geen enkele belangrijke leerstelling die Jezus onderwees die niet bij Paulus wordt herhaald. Voor zover ik kan nagaan, heeft Paulus de Geest van Christus in zich opgenomen zo volmaakt als waarschijnlijk enig mens ooit gedaan heeft.

3

Waarom Jezus Paulus koos voor de heidenen

Er is een reden waarom Jezus hem koos, denk daaraan. Toen Jezus naar de hemel opvoer, had Hij het gewoon erbij kunnen laten. In plaats daarvan kwam Hij terug om aan deze ene man te verschijnen en zei: Ik maak jou tot apostel voor de heidenen. We moeten dus bedenken wat een apostel is. Een apostel is iemand die officieel wordt uitgezonden als gezant namens een gezagsdrager. Jezus is die gezagsdrager, de Koning der koningen en Heere der heren, en Hij zond Paulus officieel uit om Zijn woordvoerder en Zijn vertegenwoordiger te zijn voor de heidenwereld, wat natuurlijk het grootste deel van de wereld is. Paulus werd gekozen omdat hij de juiste man was voor die taak. Suggesteren dat hij op de een of andere manier het evangelie van Christus verdraaid heeft, of het anders heeft weergegeven dan Jezus zou hebben gewild, is suggereren dat Jezus een behoorlijk grote misser heeft begaan. Van alle mensen die Hij had kunnen kiezen, zou Hij dan de verkeerde man hebben uitgekozen die alles verpestte. Maar wie dat zegt, zegt dat vaak omdat ze Paulus niet mogen, niet omdat ze werkelijke verschillen kunnen vinden tussen de leer van Paulus en de leer van Jezus. Ik vind die niet. En ik ben Paulus en Jezus aan het doorzoeken in de Schriften, al meer dan vijftig jaar, en ik geef er al die tijd ook onderwijs in. En ik heb eigenlijk nooit enig begrip kunnen opbrengen voor mensen die zeggen dat Paulus dingen veranderd heeft. Paulus had werkelijk de gezindheid van Christus, en hij kon zelfs zeggen:

Wees navolgers van mij, zoals ik navolger van Christus ben.

1 KORINTHE 11:1

Dat zei hij in 1 Korinthe 11:1, en daarmee bedoelde hij dat je, als je Christus wilt volgen, gewoon hem kunt volgen. En hij bedoelde niet: zet mij in de plaats van Christus, ik wil jullie goeroe zijn. Hij zegt alleen maar: als je wilt weten hoe het eruitziet om te leven zoals Christus, te denken zoals Christus, te zijn zoals Christus — dan kun je eigenlijk gewoon mijn voorbeeld volgen, en dat is veilig, omdat ik zelf Christus op die manier volg. En daarom, wanneer we bij Paulus komen in een van zijn brieven, komen we bij een man die Jezus in het bijzonder heeft toevertrouwd om de belangrijkste openbarende theoloog te zijn voor de gemeente buiten de Joodse gemeente.

4

Romeinen: Paulus' grootste werk en de Reformatie

En de brief aan de Romeinen wordt gewoonlijk gezien als het grootste werk van Paulus. De brief aan de Romeinen heeft de wereld werkelijk enorm veranderd. Ze is in grote mate verantwoordelijk voor de Reformatie, want Maarten Luther, die als rooms-katholieke monnik aan een katholieke universiteit onderwijs gaf over de brief aan de Romeinen, kwam er tijdens zijn studie van die brief toe te begrijpen dat:

Want de gerechtigheid van God wordt daarin geopenbaard uit geloof tot geloof, zoals geschreven is: Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven.

ROMEINEN 1:17

zoals er staat in het openingshoofdstuk. En dat was anders dan wat hij voorheen als rooms-katholiek had begrepen, en hij begon dingen te heroverwegen op grond van wat hij in de brief aan de Romeinen vond. En dit veroorzaakte veel problemen tussen hem en de Katholieke Kerk, wat er uiteindelijk toe leidde dat de Reformatie plaatsvond.

De brief aan de Romeinen is een heel krachtig boek. Ik moet wel zeggen dat er gedeelten in staan die, hoe vaak je ze ook doorleest, moeilijk blijven. Bepaalde stukken in hoofdstuk 5 zijn gewoon lastig te ontrafelen. De grammatica, de bijzinnen, de tussenzinnen. Er zijn momenten waarop de zinsbouw van Paulus zo complex is dat die

uitdager zal blijven, hoeveel je er ook over bestudeert. Aan de andere kant is zijn betoogtrant grotendeels heel logisch. Zozeer zelfs dat ik heb gehoord dat sommige universitaire cursussen in filosofie en logica de brief aan de Romeinen gebruiken als een model van logische opbouw van een betoog. En ik weet niet of ze dat nog steeds doen, aangezien de universiteiten zo seculier zijn geworden, maar toen ik jonger was, hoorde ik dat dat soms het geval was. We zouden zijn gedachtegang dus moeten kunnen volgen, al bestaat er verschil van mening over waar die gedachtegang naartoe gaat, en we zullen daar een aantal interessante mogelijkheden verkennen.

5

De gemeente in Rome als bestemming van de brief

Maar voordat we ons in het boek zelf verdiepen, wil ik nog een paar dingen noemen. Bijvoorbeeld de plaats waaraan het boek gericht is. Paulus zegt dat het gericht is aan:

Aan allen die in Rome zijn, geliefden van God en geroepen heiligen: genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heere Jezus Christus.

ROMEINEN 1:7

Rome is dus de plaats van bestemming. En in de tijd waarin Paulus leefde, was er, hoewel hij brieven schreef aan veel gemeenten in veel steden, geen stad invloedrijker of belangrijker dan Rome. En het was een gemeente die Paulus nooit had bezocht. Hij was op dat moment nog nooit in Rome geweest. Hij was van plan een reis naar Rome te maken, zoals hij vermeldt in hoofdstuk 15. En hij zou uiteindelijk in Rome komen, maar niet onder de omstandigheden die hij had verwacht toen hij het boek schreef. Hij was van plan om kort naar Jeruzalem te gaan en daarna naar Rome, en vervolgens verder westwaarts naar Spanje. Dat was zijn plan. In plaats daarvan kwam hij uiteindelijk in ketenen in Rome aan, omdat hij in Jeruzalem gearresteerd werd, en hij zou wellicht niet eens in Rome terechtgekomen zijn als hij zijn zaak niet had voorgelegd aan de keizer, iets waartoe hij als Romeins burger het recht had. En daarom werd hij, op kosten van de overheid, naar Rome vervoerd, maar als gevangene, wat hij op het moment dat hij dit boek schreef niet had voorzien. Hij

verwachtte wel naar Rome te komen, maar dan als vrij man, op weg verder naar het westen. En hij wist zeker niet dat het op deze manier zou gaan, maar hij had Rome wel op het oog, ook al was hij er nog nooit geweest, en ook al bestond er daar al enige tijd een gemeente.

6

Datering en Rome als cultureel centrum

Niemand weet precies of hij dit in het jaar 55, 56 of 57 geschreven heeft, maar ergens in die periode, halverwege tot eind de jaren vijftig, schreef Paulus dit. En de gemeente in Rome bestond al minstens vóór het jaar 50 na Christus. En we zullen je straks vertellen waarom we dat weten. Maar er is bewijs dat de gemeente in Rome al bestond zo vroeg als het jaar 50 na Christus.

Rome was het culturele en handelscentrum van de wereld, en daarom was het een gebied waar ideeën zich verspreidden. Ideeën kwamen Rome in en uit, want de stad fungeerde als een soort knooppunt, vanwege het grootstedelijke karakter van de stad — mensen kwamen van over de hele wereld om zaken te doen, en zelfs, zoals Paulus, om in beroep te gaan bij de keizer voor hun rechtszaken en dergelijke. En daardoor kwamen mensen met allerlei verschillende filosofieën en religieuze opvattingen daar terecht, en die opvattingen verspreidden zich vandaar. Goede en slechte ideeën verspreidden zich vanuit Rome naar andere plaatsen. Het was een strategisch knooppunt dat Paulus zeker wilde veroveren voor het evangelie. Nogmaals, het evangelie was daar al gepredikt, en hij was niet degene die het daar voor het eerst predikte. En hij geeft nergens aan dat hij van plan was veel tijd in Rome door te brengen, hoewel ik denk dat dat misschien wel zo was. Hij was van plan via Rome naar Spanje te reizen, maar hij wilde ook wat prediken in Rome, en hij schreef hun om het hun te laten weten. Hoe is de gemeente in Rome ontstaan zonder Paulus? Bedenk dat hij de grote zendeling voor de heidenen was, en Rome was een heidense stad. Hoe komt het dan dat de gemeente daar ontstond zonder hem? Niemand weet het precies.

7

De Petrus-traditie over de gemeentestichting

De Rooms-Katholieke Kerk heeft de traditie dat Petrus de stichter was van de gemeente in Rome en de eerste bisschop van Rome, wat fundamenteel is voor hun opvatting over het primaat van de bisschop van Rome, die nu de paus wordt genoemd. Zij geloven dat Petrus vanuit Jeruzalem naar Rome trok, de gemeente in Rome stichtte, daar blijkbaar het evangelie verkondigde en de gemeente daar leidde. Sommigen denken dat die traditie enige grond heeft. Anderen denken van niet.

Om te beginnen noemde ik al dat de gemeente in Rome al vóór 50 na Christus gesticht was. Petrus, zo blijkt, bevond zich in 50 na Christus juist in Jeruzalem. Het Concilie van Jeruzalem in Handelingen 15 werd bijeengeroepen om de vraag te beslissen of heidenchristenen proselieten van het jodendom moesten worden en zich moesten laten besnijden of niet. De beslissing viel uiteindelijk uit in het voordeel van Paulus' standpunt, dat de heidenen niet onder de wet hoefden te komen, maar dat werd door de Joodse christenen vóór het concilie nog helemaal niet zo begrepen. En dus werd het concilie gehouden. Handelingen 15 beschrijft het, en Petrus was daarbij aanwezig. Hij leidde het concilie echter niet. Je zou kunnen aanvoeren dat hij eerder in Rome was geweest en voor het concilie naar Jeruzalem was teruggekeerd, maar er is geen enkele manier om te weten of dat waar is.

We weten wel dat de gemeente in Rome al vóór die tijd bestond. En daardoor moet iemand de gemeente in Rome hebben gesticht vóór het Concilie van Jeruzalem. En als Petrus tenminste tot 50 na Christus in Jeruzalem bleef en bij het concilie was omdat hij daar woonde, dan is het niet waarschijnlijk dat hij bisschop van de gemeente van Rome is geweest of die gemeente heeft gesticht. Het lijkt mij onwaarschijnlijk dat Petrus vanuit Rome naar Jeruzalem zou zijn gereisd enkel en alleen voor het Concilie van Jeruzalem. Het was een belangrijk concilie, maar de beslissing werd uiteindelijk niet door Petrus genomen, maar door Jakobus. En om die reden hoefde Petrus niet per se aanwezig te zijn om het concilie te laten plaatsvinden. En van Rome naar Jeruzalem reizen was geen kleinigheid. Het is moeilijk te weten of Petrus wel of niet in Rome is geweest. Mijn eigen vermoeden is van niet. En dat zou betekenen dat de rooms-katholieke traditie dat hij de gemeente in Rome heeft gesticht, waarschijnlijk niet klopt.

8

Andere theorieën over de gemeentestichting

Nu bestaan er ook andere theorieën over hoe de gemeente in Rome is ontstaan. Eén mogelijkheid is dat Joden die voor Pinksteren naar Jeruzalem waren gekomen, maar die in Rome woonden, tot geloof kwamen toen Petrus op de dag van Pinksteren in Jeruzalem preekte, en dat ze vervolgens natuurlijk uiteindelijk weer naar huis gingen. En misschien begonnen ze, samen met andere Romeinse Joden die daar christen waren geworden, samen te komen, gemeente te vormen en anderen het evangelie te verkondigen. Dit zou een manier kunnen zijn, want we lezen in Handelingen 2 dat Rome een van de plaatsen was waar de pelgrims die naar Jeruzalem waren gekomen, vandaan kwamen. Er staat specifiek dat ze uit minstens vijftien verschillende plaatsen kwamen, en Rome staat op die lijst. Dat betekent dat op de dag van Pinksteren Joden uit de hele wereld kwamen, en velen van hen tot geloof kwamen. Drieduizend mensen kwamen die dag tot geloof. Sommigen van hen gingen uiteindelijk terug naar waar ze vandaan kwamen, want naar Jeruzalem komen was geen verhuizing, geen definitieve verplaatsing. Het was gewoon een pelgrimstocht. En dus, toen ze teruggingen naar Rome, gingen ze terug als gelovigen in Christus. En onder de drieduizend bekeerlingen kunnen er gemakkelijk tientallen, zo niet honderden, zijn geweest die uit Rome kwamen. En als zij teruggingen naar Rome, dan had je op basis van die kern al een gemeente in Rome. Dat is dus een heel redelijke suggestie voor hoe de gemeente in Rome zou kunnen zijn begonnen.

Een andere mogelijkheid is dat we uit Handelingen 7 weten dat Stefanus in Jeruzalem gestenigd werd, en dat als gevolg van de vervolging die daarop losbarstte, Joodse christenen uit Jeruzalem vluchtten naar alle delen van het rijk. Velen van hen kunnen heel goed naar Rome zijn gegaan en daar het evangelie hebben verkondigd. We lezen in Handelingen 11 dat degenen die vanwege de marteldood van Stefanus uit Jeruzalem gevlucht waren, overal het evangelie gingen prediken, aanvankelijk alleen aan de Joden, maar uiteindelijk, zo wordt ons verteld, ook aan de heidenen. En dit zou ertoe geleid kunnen hebben dat de gemeente van Rome werd gesticht.

Paulus verwijst eigenlijk nergens naar hoe de gemeente in Rome is ontstaan. Maar hij maakte wel heel duidelijk dat hij dat zelf niet heeft gedaan. Hij was daar niet geweest. Dus als de overlevering dat Petrus de gemeente heeft gesticht klopt, dan is daarmee de

vraag beantwoord. Ik denk dat het waarschijnlijk wél zo is gegaan: pelgrims uit Rome, in elk geval christelijke Joden, keerden na Pinksteren terug. En vrijwel meteen daarna was er al een gemeente van de een of andere vorm. Die zou dan aangevuld kunnen zijn door de inzet van mensen zoals Petrus en andere rondreizende zendelingen, maar ik denk dat er al bijna meteen na Pinksteren een christelijke vertegenwoordiging in Rome geweest zou zijn, toen een aantal van die Romeinse Joden als bekeerlingen teruggingen en huisgemeenten hielden. De gemeente in Rome kwam inderdaad in huizen samen. In hoofdstuk 16, waar Paulus aan het einde van de brief groeten stuurt aan de gemeente, noemt hij een aantal groepen. In de verzen 3 tot en met 5 van hoofdstuk 16 zegt hij:

9

Priscilla, Aquila en de verbanning door Claudius

Groet Priscilla en Aquila, mijn medearbeiders in Christus Jezus. Zij hebben voor mijn leven hun hals gewaagd. Niet alleen ik ben hun dankbaar, maar ook alle gemeenten van de heidenen. Groet ook de gemeente bij hen aan huis. Groet mijn geliefde Epenetus, die de eersteling is voor Christus van Achaje.

ROMEINEN 16:3-5

Achaje is Zuid-Griekenland.

Priscilla en Aquila kennen we uit het boek Handelingen, van toen Paulus voor het eerst in Korinthe kwam. In Handelingen 18 ontmoette hij hen. Zij waren van beroep tentenmakers en woonden in Korinthe, en hij was ook tentenmaker van beroep, dus hij woonde bij hen en ze werkten samen. Ofwel waren ze al christen toen hij hen ontmoette, ofwel werden ze dat later. Er wordt ons niet verteld of hij hen tot de Heere heeft geleid of dat hij hen al als christenen aantrof, maar zelf waren ze eerder al uit Rome gekomen. De omstandigheden van hun vertrek uit Rome worden ons verteld in Handelingen 18. Daar staat dat ze Rome hadden moeten verlaten omdat Claudius, de keizer van Rome, had bevolen dat alle Joden Rome moesten verlaten. Dat staat in Handelingen 18, vers 2:

En hij trof er een Jood aan van wie de naam Aquila was, afkomstig uit Pontus, die onlangs uit Italië gekomen was, en Priscilla, zijn vrouw (omdat Claudius bevolen had dat al de Joden uit Rome weg moesten gaan) en hij ging naar hen toe.

HANDELINGEN 18:2

Waarom beval Claudius nu alle Joden om Rome te verlaten? Wel, de Romeinse geschiedschrijver Suetonius zegt dat er in Rome rellen waren, of onenigheid en strijd, veroorzaakt door de Joden. En in de geschriften van Suetonius staat dat dit kwam door Chrestus. Chrestus spel je als C-H-R-E-S-T-U-S; dat lijkt op Christus, alleen met een E. Een E kan, denk ik, in het Latijn ongeveer hetzelfde klinken als een I. En veel geleerden denken dat Chrestus eigenlijk gewoon een verkeerde spelling was van Christus, in het Grieks. Dat lijkt de beste verklaring, want er is geen andere uitleg over wie Chrestus zou zijn, en er is geen beroemd persoon die Chrestus heette. Maar we weten wel dat Christus, in de tijd dat Suetonius schreef, zeer bekend was. Tegen de tijd dat Suetonius schreef, had de gemeente zich al door het hele Romeinse Rijk verspreid, en iedereen zou weten wie Christus was. De naam van Christus was in het hele rijk bekend. En te zeggen dat de Joden uit Rome werden gezet vanwege rellen rond Christus, is heel goed te begrijpen als we weten dat het evangelie, waar het ook kwam, problemen veroorzaakte bij de Joden. Het evangelie werd op elke plaats meestal eerst aan de Joden gepredikt, en een deel van de bekeerlingen kwam dan uit de synagoge. De grootste tegenstand tegen die bekeerlingen kwam van degenen in de synagoge die niet tot geloof waren gekomen. Zo verdeelde het evangelie de Joodse gemeenschap.

En we weten uit het boek Handelingen dat de Joden vaak behoorlijk gewelddadig waren in hun verzet tegen hun landgenoten die christen werden. En hoewel dit niet in Rome gebeurde: Paulus zelf, die natuurlijk een Jood was die christen was geworden, werd door de Joden en hun verzet vaak de stad uit gejaagd. Het is dus niet moeilijk om je zo'n situatie in Rome voor te stellen, denk ik, zoals de meeste geleerden dat ook doen. Suetonius, de Romeinse geschiedschrijver, verwijst er wel naar, al beschrijft hij haar niet in detail: een situatie waarin de Joden in Rome rellen veroorzaakten rond Christus. Dit was rond 49 na Christus, en daarom verbande Claudius alle Joden.

De Romeinen konden geen onderscheid maken tussen de Joden en de christenen, omdat ze allebei monotheïsten waren. De Romeinen kenden geen monotheïsten. Monotheïsme, het geloof in één God, was niet wijdverbreid; vrijwel alle religies waren polytheïstisch, en Rome had een hele hoop goden, zoals de Grieken vóór hen ook hadden. De Joden waren kenmerkend voor hun geloof in slechts één God, en daar waren de Joden beroemd om. Maar de christenen geloofden ook in slechts één God, dus leken ze op Joden — vooral gezien het feit dat de Christus over wie ze het hadden zelf een Jood was, die beweerde de Joodse Messias te zijn. En het evangelie van Christus verspreidde zich aanvankelijk vanuit de synagogen — dat wil zeggen, christenen gingen de synagogen in om te prediken. Dus de kern van de gemeente in elke stad, zelfs een heidense stad, bestond oorspronkelijk uit enkele Joden. De Romeinen waren dus niet geïnteresseerd in dat religieuze gedoe. Voor hen waren Joden en christenen allemaal hetzelfde; ze aanbaden gewoon allemaal dezelfde God.

Claudius wist dat er rellen waren in Rome over deze kwestie, waarschijnlijk tussen de christelijke Joden en de niet-christelijke Joden. Als het boek Handelingen enige indicatie is, veroorzaakten de christelijke Joden de rellen niet, maar werden ze juist aangevallen — al zou dat nog steeds ontwrichtend zijn geweest. Claudius was een Romein en had, zoals de meeste Romeinen, geen echte liefde voor de Joden in het algemeen. Hij zei gewoon: haal al die Joden hier weg, stuur ze gewoon Rome uit, het zijn alleen maar onruststokers. En zo werden alle Joden rond 49 na Christus uit Rome verbannen. En we zien dat het boek Handelingen dit bevestigt. Claudius had alle Joden opgedragen Rome te verlaten, en Priscilla en Aquila waren Joden in Rome geweest die moesten vertrekken. Ze kwamen naar Korinthe in Griekenland, en daar ontmoette Paulus hen. Maar tegen de tijd dat hij de Romeinenbrief schreef, hebben Priscilla en Aquila een gemeente in Rome. Ze hebben een gemeente in hun huis in Rome, en hij stuurt hun groeten. We weten maar weinig van de andere activiteiten van Priscilla en Aquila. We weten dat toen Paulus Korinthe verliet en naar Efeze ging, zij met hem meegingen naar Efeze. En hoewel Paulus de eerste keer niet lang in Efeze bleef en verderging naar Jeruzalem, bleven Priscilla en Aquila in Efeze. Hij liet hen waarschijnlijk achter om de jonge gemeente te leiden.

10

Terugkeer naar Rome en de huisgemeenten

Dus Priscilla en Aquila waren van Rome naar Korinthe verhuisd. Daar ontmoetten ze Paulus. Ze reisden met Paulus mee naar Efeze — dat is oostwaarts, naar Klein-Azië. Paulus trok verder oostwaarts naar Jeruzalem en liet Priscilla en Aquila achter in Efeze. Terwijl Paulus weg was, kwam Apollos naar Efeze en predikte daar, en Priscilla en Aquila kwamen hem tegen en hebben zijn leerstellig begrip eigenlijk wat bijgeschaafd, waarna hij doorreisde naar Korinthe. Maar zij bleven in Efeze totdat Paulus terugkwam, en Paulus bracht toen zo'n drie jaar door in Efeze.

Maar blijkbaar maakte de dood van Claudius, die volgens mij in 54 na Christus plaatsvond, het voor de Joden die uit Rome waren verbannen mogelijk om terug te keren naar Rome als ze dat wilden — en de meesten van hen hadden daar familie en een huis en dergelijke. Dus de Joden die door Claudius waren verbannen, keerden rond 54, na zijn dood, terug naar Rome, en daar hoorden Priscilla en Aquila bij. Dus tegen de tijd dat Paulus dit boek schreef, waren ze teruggekeerd. Priscilla en Aquila waren nu weer terug in Rome, en ze hadden een gemeente in hun huis.

Maar zij waren niet de enigen; er lijken nog andere mogelijke huisgemeenten te zijn waar Paulus naar verwijst. Hij zegt niet dat het huisgemeenten zijn, en we moeten daar misschien niet te dogmatisch over zijn, maar er is een aanwijzing in vers 10, Romeinen 16:10. Hij zegt:

Groet Apelles, de beproefde dienaar in Christus. Groet hen die tot het huis van Aristobulus behoren.

ROMEINEN 16:10

Nu staat het woord 'household' in de Engelse vertaling cursief gedrukt, wat betekent dat het niet in het Grieks staat. Er staat gewoon 'zij die van Aristobulus zijn' — sommige mensen die van Aristobulus zijn. Ook het Nederlandse woord 'huis' in de zojuist aangehaalde tekst is om diezelfde reden toegevoegd en niet in het Grieks te vinden. Eén theorie is dat dit de gemeente is in het huis van Aristobulus, en dat is

heel goed mogelijk. Doorheen hoofdstuk 16 groet Paulus grotendeels individuen, maar af en toe groet hij groepen mensen, zoals zij die van Aristobulus zijn, mogelijk de huisgemeente.

Ook in vers 11 zegt hij:

Groet Herodion, die aan mij verwant is. Groet hen die tot het huis van Narcissus behoren, die in de Heere zijn.

ROMEINEN 16:11

Ook hier zou het weer kunnen gaan om de gemeente in het huis van Narcissus. Sommige geleerden denken dat dat waarschijnlijk is. Ikzelf denk dat het ook waarschijnlijk is.

In vers 14 zegt hij:

Groet Asyncritus, Flegon, Hermas, Patrobas, Hermes, en de broeders die bij hen zijn.

ROMEINEN 16:14

Ook hier doorloopt hij grotendeels een lange lijst van individuen in dit hoofdstuk, maar nu zegt hij: deze mensen en de broeders die bij hen zijn. Het is alsof er sprake is van bepaalde groeperingen.

In een gemeente ter grootte van de gemeente in Rome — we weten niet hoe groot die was, en sommigen denken dat er misschien maar een paar honderd mensen waren — zou dat te veel zijn om in één huis samen te komen. In die tijd hadden ze geen kerkgebouwen, dus moesten ze samenkomen in gehuurde openbare ruimtes of in huizen. Er zouden dus verschillende huisgemeenten in Rome zijn geweest, maar toch was er nog steeds maar één gemeente in Rome.

11

Eén gemeente per stad: verdeeldheid in Korinthe

En dit is heel belangrijk, want het is anders dan hoe wij in de moderne wereld over dingen denken. In de moderne wereld heeft een stad heel veel kerken, en die zijn grotendeels onafhankelijk van elkaar. Drie kerken in dezelfde straat communiceren misschien nooit met elkaar. Sterker nog, als de ene kerk een crisis heeft, zeggen ze er misschien geen woord over tegen de kerk een straat verderop. In plaats daarvan bellen ze het hoofdkantoor van hun denominatie, vier staten verderop, en zeggen: kun je ons hier helpen? Met andere woorden, er is niet die eenheid van de plaatselijke gemeente die er was in de dagen van de apostelen. Deze verdeeldheid die wij hebben, die we overal om ons heen zien, waarbij de kerken in dezelfde plaats geen band met elkaar hebben, is in de Bijbel ongehoord.

Nou ja, niet helemaal ongehoord. Paulus hoorde ervan, en het begon in Korinthe. Hij zei dat hij gehoord had dat sommigen zeiden:

Ik bedoel dit, dat ieder van u zegt: Ik ben van Paulus, ik van Apollos, ik van Kefas, en ik van Christus.

1 KORINTHE 1:12

Sommigen zeiden:

Ik ben van Apollos.

Sommigen zeiden:

Ik ben van Kefas.

En sommigen zeiden:

Ik ben van Christus.

Paulus had dus gehoord van een zekere beweging in die richting. De ene gemeente in Korinthe begon zich op te delen in groepen rond favoriete leraren of leringen. En Paulus zei:

Is Christus verdeeld? Is Paulus soms voor u gekruisigd? Of bent u in de naam van Paulus gedoopt?

1 KORINTHE 1:13

Het is alsof je Christus in stukken verdeelt — dat kun je niet doen. Paulus was ontzet over die suggestie. Wij zijn er niet ontzet over. Wij zijn geboren in een tijd waarin de kerk zo verdorven is geraakt dat wat Paulus aan de kaak stelde, gevestigd en aanvaard is geworden. Niemand denkt er nog iets van.

Naar welke kerk ga jij? Nou, het maakt eigenlijk niet zoveel uit naar welke kerk je gaat. Je hoort bij de ene gemeente. En in elke stad is er één gemeente. Er kunnen wel veel huisgemeenten zijn. En wat de gemeente van Rome betreft: er was maar één gemeente, de gemeente van Rome, maar er waren wel veel huisgemeenten. En dat is natuurlijk een logistieke noodzaak. Zodra je duizenden mensen hebt, of honderden mensen, en je hebt geen kerkgebouwen, en je komt bij elkaar in huizen, dan moet je wel in kleinere groepen uiteenvallen. Maar dat betekent niet dat ze politiek van elkaar geïsoleerd waren, zoiets van: wij doen ons ding, jullie doen jullie ding, en we bemoeien ons niet met elkaar. Zoals ik het begrijp, dachten ze in termen van één familie, één gemeente, die logistiek gezien wel in verschillende huizen moest samenkomen.

12

Eenheid van de gemeente in Rome

En zo hebben we deze verschillende groepen christenen die Paulus groet. Let erop dat Paulus ervan uitging dat één brief door alle christenen gelezen zou worden. Ze zaten misschien in verschillende groepen, maar hij verwachtte dat ze de brief aan elkaar zouden doorgeven. Zoveel verbondenheid hadden ze met elkaar. Ze zeiden niet: hé, Paulus heeft ons een brief geschreven, dat is onze brief — nee, hij schreef aan alle christenen. En hij schreef aan:

Aan allen die in Rome zijn, geliefden van God en geroepen heiligen: genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heere Jezus Christus.

ROMEINEN 1:7

Hij ging er dus van uit dat er één lichaam was in die stad, maar blijkbaar meerdere samenkomsten, zoals de noodzaak dat vereiste.

In vers 15 van hoofdstuk 16 zegt hij ook — ik wil geen lettergreep overslaan, hoewel dat er niet toe doet — het volgende:

Groet Filologus en Julia, Nereus en zijn zuster, en Olympas, en alle heiligen die bij hen zijn.

ROMEINEN 16:15

Er is dus nog een andere groep heiligen die bij hen hoort. We kunnen het niet met zekerheid zeggen, maar het lijkt erop dat er hier aanwijzingen zijn dat er minstens vijf groeperingen van christenen waren die Paulus als aparte groepen groette: deze mensen en zij die bij hen horen, deze mensen en zij die bij hen horen, zij die tot dit huishouden behoren, zij die tot dat huishouden behoren, en het huis en de gemeente van Priscilla en Aquila. Het lijkt erop dat er wellicht vijf huisgroepen waren, of vijf subgroepen, binnen de gemeente.

Maar het is duidelijk dat hij, omdat hij hen allemaal in één brief groet, begreep dat ze zodanig verenigd waren dat ze allemaal dezelfde brief zouden delen — net zoals alle kerken vandaag dezelfde Bijbel delen. Maar eerlijk gezegd, als de leider van een bepaalde denominatie een brief zou schrijven aan zijn kerk in Temecula, zouden de andere kerken in Temecula zich daar weinig van aantrekken. Hij hoort niet bij hun groep, weet je wel. Maar Paulus begreep een zekere eenheid in de gemeente in de stad, zoals hij dat in elke stad zou doen.

Paulus maakte zich grote zorgen toen die eenheid tekenen begon te vertonen van aantasting in de gemeente van Korinthe. Nu, dat gebeurde niet in Rome. Ook al waren er verschillende locaties waar men samenkam, er was geen teken van dat soort verdeeldheid. Maar er waren blijkbaar wel problemen van een andere soort verdeeldheid. En daar gaan we het over hebben, want het is heel belangrijk om te begrijpen wat er werkelijk speelde in de gemeente van Rome toen Paulus schreef, om sommige dingen te begrijpen die Paulus schreef — en de redenen daarvoor. Sommige daarvan komen niet erg naar voren in commentaren, of in de onderwijzingen die we

vaak horen over Romeinen. Maar je kunt het boek zeker lezen en zien dat er ergens een probleem was, en het is niet moeilijk te achterhalen wat dat was als je ernaar op zoek bent.

13

Rome, de kruisiging en opstanding van Jezus

Voordat we het te veel over de brief zelf hebben, moeten we erop wijzen dat Rome zelf, als politieke entiteit, een geschiedenis had met het christendom. Om te beginnen — en dat was niet erg positief — de grondlegger van het christendom was een Jood die in een Romeinse rechtbank veroordeeld was en gekruisigd, een straf die gereserveerd was voor mensen die in de ogen van Rome als verachtelijke misdadigers werden beschouwd. We moeten bedenken dat we Jezus weliswaar niet als een misdadiger zien — natuurlijk weten we nog dat Hij aan een kruis stierf — maar we vergeten soms dat dat kwam doordat Hij veroordeeld werd in een berucht proces, veroordeeld als misdadiger, en Hij stierf tussen misdadigers. Nu klampen christenen zich vast aan het oude, ruwe kruis en koesteren ze het oude, ruwe kruis, maar voor mensen die geen christen waren was een kruis gewoon iets schandelijks. Als je aan een kruis werd gedood, was je reputatie naar de knoppen. En Jezus, de grondlegger van deze beweging, stierf aan een kruis als misdadiger, op de meest verachte, vernederende manier.

Rome had een echte koning en heer, met de naam Caesar, die deze Jezus zelf als misdadiger had laten kruisigen. Dat iemand die dat had meegemaakt, ooit aanbeden of naar voren geschoven zou worden als heer of koning, is op zich al opmerkelijk — laat staan in Rome. Een beweging ging Hem, die er niet meer was, zien als niet alleen de grondlegger, maar als de blijvende, eeuwige heerser met aanspraken die hoger waren dan die van Caesar. Dat dit idee er überhaupt insloeg, is werkelijk verbazingwekkend. Ik bedoel, hoe kon iemand dat geloven, zelfs in Jeruzalem, waar men geen enkele liefde voor Caesar had. Toch had ook het Joodse gerechtshof Jezus veroordeeld. Hij werd zowel door de Joden als door de Romeinen veroordeeld. En toch wordt Jezus binnen acht weken al als de Messias gepredikt door de apostelen.

En ik ben ervan overtuigd dat dat idee nooit zou zijn aangeslagen als het niet was geweest voor iets — een heel ongemakkelijke waarheid voor de critici van het christendom — en dat is dat het graf van Jezus leeg was. Niemand kon verklaren wat er met het lichaam gebeurd was, behalve de mensen die predikten dat Hij uit de dood was opgestaan. Zij konden het wél verklaren. En zelfs dat zou misschien niet zo overtuigend zijn geweest als ze het niet hadden kunnen onderbouwen met de wonderlijke tekenen en wonderen die Jezus Zelf bekendstond te verrichten toen Hij hier was, en die de apostelen zeiden dat Hij nog steeds verrichtte door Zijn lichaam, dat wil zeggen: door hen.

We moeten de rol die tekenen, wonderen en wonderbaarlijke daden speelden bij de aanvankelijke aanvaarding van het evangelie geenszins onderschatten. Dit gebeurde immers op een plek waar het hoogst onwaarschijnlijk moet hebben geleken: een man die als misdadiger gekruisigd was en geen betere status had dan dat, werd beweerd te zijn opgestaan uit de dood, verhoogd tot de rechterhand van God, heersend als Koning der koningen en Heer der heren boven Caesar. Hij gebod zelfs dat we voor Hem zouden sterven in plaats van ons te onderwerpen aan de aanbidding van Caesar. Ik bedoel, in de eerste eeuw leek dat gewoon een idee dat tot mislukken gedoemd was. Maar dat was het niet. Het slaagde op spectaculaire wijze. Maar niet zonder goddelijke en bovennatuurlijke aansporing.

Sceptici die niet geloven dat Jezus ooit heeft bestaan, zeggen soms dat Hij een mythe was, of dat Hij nooit echt beweerd heeft te zijn wie christenen zeggen dat Hij was. Volgens hen was Hij gewoon een soort boer die rondtrok als filosoof. Pas later, misschien wel een eeuw later, zouden christenen dan al die beweringen verzonnen hebben dat Hij God was, of dat Hij wonderen deed en dingen die Hij nooit werkelijk gedaan heeft. Ze kunnen nooit goed verklaren hoe het christendom werkelijk begonnen is. De boodschap ervan, en de aanvaarding van die boodschap, lijkt ongelooflijk onwaarschijnlijk, tenzij er iets was dat bewezen kon worden. En wat niet ontkend kon worden, was opnieuw dat de opstanding van Christus de best mogelijke verklaring was voor het lege graf. Geen enkele andere verklaring klopte. Sommige mensen werden betaald om het idee te verspreiden dat Zijn lichaam gestolen was, maar dat was ook niet geloofwaardig, want zodra Zijn opstanding gepredikt werd, hadden degenen die het lichaam zogenaamd gestolen hadden al snel moeten laten zien dat Hij niet uit de dood was opgestaan. Wie Zijn lichaam ook gestolen had, zou geweten hebben waar het was, en ze hadden het christendom vanaf dag één de kop

kunnen indrukken, en dan hadden we vandaag nooit van Jezus gehoord. Maar ze konden het lichaam niet vinden. Er wordt gezegd dat Zijn vijanden, of de discipelen, het gestolen hebben, maar zij hebben het niet gestolen, want zij hadden daar de macht niet toe — de plek werd bewaakt. Sommige mensen zeggen dus dat het lichaam gestolen is, óf door de discipelen, óf door de Romeinen, óf door de Joden, maar dat past gewoon niet bij de feiten, bij hoe het gegaan is. Dus dat is er, en de wonderen, die ervoor zorgden dat zelfs mensen zo ver weg als Rome, zelfs onder het oog van Caesar, van trouw wisselden en het Koninkrijk van God binnenkwamen en Jezus Christus gingen volgen, eigenlijk ten koste van Caesar. Aanvankelijk was het niet zozeer ten koste van hem, want er was niet zoveel conflict totdat Caesar later begon te eisen dat mensen hem zouden aanbidden, en de christenen dat gewoonweg weigerden. Dat was iets wat wél grote problemen veroorzaakte. Zo ontstond deze strijd in Rome tussen de kerk en de Romeinse autoriteiten.

14

Romeinen 13: onderwerping aan de overheid

We zien inderdaad dat Paulus in Romeinen 13 de tijd neemt om iets te doen wat hij eigenlijk nergens anders in zijn geschriften doet, behalve misschien kort in de pastorale brieven: hij geeft de gemeente instructie over haar relatie met de regering van Rome. Dit is een beroemd gedeelte, alleen omdat het een van de weinige plaatsen in het Nieuwe Testament is waar we iets vinden over de relatie van een christen tot de overheid. Paulus zegt in Romeinen 13:

Ieder mens moet zich onderwerpen aan de gezagsdragers die over hem gesteld zijn, want er is geen gezag dan van God, en de gezagsdragers die er zijn, zijn door God ingesteld,

ROMEINEN 13:1

En hij gaat verder met te spreken over de noodzaak om je aan hen te onderwerpen. Nu hebben we het hier over een situatie waarin, in die tijd, Nero keizer was, en de mensen aan wie Paulus schreef, woonden in de stad van Nero. Niet lang hierna zou Nero, hoogstwaarschijnlijk, sommige van deze christenen gaan doden, onder wie Paulus en Petrus — beiden stierven door toedoen van Nero. We zien dus dat de stad waaraan

Paulus schrijft, als politiek, heidens centrum, al sinds de dag dat ze Christus kruisigden op gespannen voet stond met het christendom, en uiteindelijk zelfs de schrijver van deze brief doodde — ze kruisigden Petrus en onthoofdden Paulus. Dit was een explosieve situatie. En de christenen in Rome waren natuurlijk ooit verbannen geweest — in elk geval waren de Joodse christenen door keizer Claudius uit Rome verbannen. Er was dus een geschiedenis van wrijving tussen het christendom en Rome. Toch is het niet die wrijving die het hoofdthema van deze brief wordt, maar een ander soort wrijving. En daar komen we nu op.

15

Romeinen als gelegenheidsgeschrift

Wat was er gebeurd, en wat gebeurde er, in de gemeente toen Paulus de brief aan de Romeinen schreef? Ik wil zeggen: lees je de meeste oudere commentaren op Romeinen, en misschien ook de moderne, of hoor je de meeste mensen Romeinen onderwijzen, dan zul je in feite horen dat Romeinen de ene brief van Paulus is die eigenlijk geen bijzonder pastoraal karakter heeft, geen gelegenheidskarakter. Met 'gelegenheids-' bedoel ik dit: meestal gebruiken we het woord 'occasioneel' om iets aan te duiden dat af en toe gebeurt, incidenteel — maar hier betekent 'gelegenheidsgeschrift' dat de brief is voortgekomen uit een concrete gelegenheid, een concrete aanleiding. Toen Paulus aan Korinthe schreef, was daar een aanleiding voor: hij had een brief van de Korinthiërs ontvangen met vragen, er was verdeeldheid in de gemeente, er was behoefte aan gemeentelijke tucht. Deze aanleidingen waren de reden — ze waren de aanleiding voor Paulus om iets te corrigeren. Zo is het ook met bijna al zijn brieven: er speelt iets in Filippi, er speelt iets in Kolosse, er speelt iets in Thessalonica, er speelt iets in Galatië. En Paulus schrijft deze brieven om die dingen aan te pakken, naar aanleiding van die gebeurtenissen. Dat wil zeggen: die brieven zijn ingegeven door iets in de gemeente wat Paulus moest aanpakken.

Wat ik nu al mijn hele leven hoor, en wat je vaak over Romeinen zult horen, is dat Romeinen een uitzondering is. Het heeft geen bijzondere aanleiding. Er is geen specifieke aanleiding voor het schrijven ervan, behalve dat Paulus naar Rome onderweg was en van tevoren bericht wilde sturen over zijn komst en over wat hij onderwees. De gangbare opvatting onder commentatoren is dat Paulus, omdat hij van plan was via Rome naar Spanje te reizen, dacht: nou, misschien kan ik tijdens mijn

verblijf in Rome wat prediken. En ik zal hun vast laten weten dat ik kom. Ik zal hun laten weten dat ik kom, en waarover ik waarschijnlijk zal spreken. Ik zal hun een idee geven van wat mijn evangelie inhoudt. Hij kende de gemeente in Rome niet persoonlijk; hij was er nooit geweest. Wel kende hij, zoals blijkt uit de groeten in hoofdstuk 16, veel mensen die daar woonden en die hij eerder elders had ontmoet. Zo kende hij dus veel christenen in Rome, maar de gemeente kende hem niet. Daarom besloot hij de meest onpersoonlijke, meest didactische brief te schrijven — een onderwijzende brief — die meer weg heeft van een verhandeling, een beetje zoals Hebreeën dat is voor een ander publiek.

Hebreeën, als je die goed kent, is geschreven naar aanleiding van het feit dat sommige Joodse christenen terugvielen en dat Jeruzalem op het punt stond verwoest te worden, en zij gewaarschuwd moesten worden. Maar het is grotendeels geschreven als een verhandeling. Romeinen en Hebreeën worden soms zo gezien — dat deze brieven min of meer zo geschreven zijn dat de gemeente door de eeuwen heen, in één document, een beknopt overzicht zou hebben van de belangrijkste zaken die Paulus in zijn prediking van het evangelie voor ogen had. We hebben in Romeinen dus meer iets wat lijkt op een theologieboek dan op een persoonlijke brief. En zo is het ook behandeld. Het wordt gelezen alsof het gewoon Paulus' theologie van behoud door genade door geloof is, en eindigt met een paar praktische aanwijzingen in hoofdstuk 12 en verder.

Maar de meeste commentatoren zoeken niet naar een bepaalde omstandigheid in de gemeente in Rome die aanleiding gaf tot het schrijven van deze brief. Maar er zijn mensen die dat anders zien, en ik ben daar één van. Ik geloof dat deze brief, net als alle brieven van Paulus, ook aanleiding vond in iets wat er in de gemeente speelde. Het was een gelegenheidsgeschrift. En bedenk: in het jaar 49 na Christus had Claudius de Joden uit Rome verbannen — inclusief de Joodse christenen, alle Joden. Dat betekent dat de enige christenen die op dat moment in Rome overbleven, christenen uit de heidenen waren. Vóór die tijd had de gemeente in haar beginperiode in Rome uit zowel Joden als heidenen bestaan, zoals alle gemeenten — elke gemeente die Paulus stichtte, had zowel Joodse als heidense bekeerlingen. Maar toen Claudius alle Joden uit Rome verbande, bleven er geen Joden meer in Rome over, en dat betekent ook geen Joodse christenen meer.

16

Joodse en heidense wrijving in de gemeente

De gemeente in Rome moet na het jaar 49 dus volledig uit heidenen hebben bestaan. En het duurde jaren — waarschijnlijk zo'n vier jaar, misschien vijf — voordat de Joden na de dood van Claudius weer naar Rome terugkeerden. Dus zo'n vijf jaar lang functioneerde de gemeente in Rome als een groep die helemaal op heidenen gericht was. Als ik zeg 'op heidenen gericht', dan had de gemeente natuurlijk wel haar eigen cultuur. Ze leek niet op de heidense cultuur, maar ook niet op de Joodse cultuur. De heidenen hielden zich niet aan al die spijswetten en feesten en dergelijke die de Joden wel hielden, maar veel van de Joodse christenen deden dat wel. Veel Joodse christenen bleven, hoewel ze Christus aanbaden, graag hun eigen cultuur behouden. Ze hielden graag koosjer. Ze wilden de feesten en dergelijke blijven gedenken.

Toen de Joden na de dood van Claudius terugkwamen in Rome, vonden de Joodse christenen die weer bij de gemeente kwamen, denk ik, dat allemaal niet zo prettig, want elke Joodse inslag was uit de gemeente verdwenen, en dat al jarenlang. En de Joodse christenen wilden gewoon doorgaan met wat ze altijd al gedaan hadden — waarschijnlijk de sabbat houden, waarschijnlijk koosjer eten, en min of meer Joods blijven in cultuur. We weten dat dit in Jeruzalem zo was, en er is geen reden om aan te nemen dat het ergens anders, waar Joden woonden en christen werden, anders zou zijn geweest. Ze hadden wat hun een leven lang was bijgebracht.

Het is net als wanneer je bent opgegroeid in de katholieke kerk. Zelfs als je niet in de katholieke kerk tot bekering kwam — als je die kerk verliet en een tijdlang seculier leefde en daarna christen werd — dan willen christenen soms toch weer terug naar dat soort kerkstijl, katholiek of een andere liturgische kerk, omdat ze daarmee zijn opgegroeid. Het voelt voor hen gewoon vertrouwd. Ik, die nooit in zo'n kerk ben geweest, krijg kippenvel als ik zo'n kerk bezoek. Ik hou niet van een liturgische manier van aanbedding, maar sommige mensen zijn daarmee opgegroeid, en dat is nu eenmaal wat ze fijn vinden. En er is geen enkele reden waarom zij God niet op een meer liturgische manier zouden mogen aanbidden dan ik zou willen.

En dat was het probleem dat ze in de gemeente in Rome hadden, al ging het niet precies om liturgisch tegenover niet-liturgisch. Het was zeker niet katholiek — er bestond nog geen katholieke kerk — maar het ging om Joodse cultuur tegenover

heidense cultuur, en de Joden waren natuurlijk wel wat liturgischer dan de heidenen. En door het hele boek heen zien we aanwijzingen dat er wrijving was ontstaan tussen de Joden en de heidenen in de gemeente.

Nu moet je de mentaliteit van de Jood begrijpen. Het Concilie van Jeruzalem had pas een paar jaar eerder plaatsgevonden, en op dat concilie werd voor het eerst officieel besloten dat heidenen niet besneden hoefden te worden. Waarom zou dat nu eigenlijk een probleem zijn? Waarom zou het iemand iets kunnen schelen of Joden en heidenen besneden waren? Wel, omdat het christendom oorspronkelijk Joods was. Jezus was Joods. De apostelen waren Joods. De drieduizend bekeerlingen op de dag van Pinksteren waren allemaal Joods. De volgende paar duizend bekeerlingen waren ook allemaal Joods. De gemeente in Jeruzalem was een megagemeente voordat er ook maar één heiden bij zat.

Er zullen ook wel wat heidenen bij zijn geweest, maar dat zouden proselieten zijn geweest. Het jodendom had altijd toegelaten dat sommige heidenen erin opgenomen werden. Maar dan moesten ze Jood worden. Ze moesten besneden worden. Dat was de hoofdzaak. En ze moesten zich aan de Joodse wet houden. Dus elke heiden kon Jood worden. En dat gold al vanaf de tijd van Mozes. Sterker nog, het gold al vanaf de tijd van Abraham. Want God zei tegen Abraham:

17

Besnijdenis en het verbond met Abraham

Dit is Mijn verbond dat u moet houden tussen Mij en u en uw nageslacht na u: al wie mannelijk is bij u moet besneden worden. U moet het vlees van uw voorhuid laten besnijden en dat zal een teken zijn van het verbond tussen Mij en u.

GENESIS 17:10-11

Hij zegt dat zelfs de dienstknechten die in zijn huis gekocht zijn, besneden kunnen worden:

Elk kind bij u van acht dagen oud, al wie mannelijk is, moet besneden worden, al uw generaties door: degene die in uw huis geboren is én degene die van enige vreemdeling voor geld gekocht is, die niet tot uw nageslacht behoort. Degene die in uw huis geboren is én degene die met uw geld gekocht is, moeten zeker besneden worden. Zo zal Mijn verbond in uw vlees tot een eeuwig verbond zijn.

GENESIS 17:12-13

En zo besneed Abraham zichzelf en Ismaël en al zijn dienstknechten die heidenen waren. Het waren geen familieleden van hem. Ze kwamen uit andere landen. Dus van meet af aan konden mensen die geen bloedverwantschap met Abraham hadden, deel uitmaken van het verbond, zolang ze maar besneden waren. En de Joden begrepen dat door het hele Oude Testament heen. Ze maakten er niet vaak reclame voor, maar toch was het zo dat sommige heidenen Jood wilden worden. Dus werden ze besneden. Het was altijd mogelijk voor een heiden om in het verbond te zijn, maar ze moesten altijd besneden worden. Ze werden dan Joods.

Toen Jezus op het toneel verscheen, was Hij Jood, Zijn apostelen waren Joods, en alle duizenden eerste bekeerlingen waren Joods. Er was nooit een probleem met heidenen die onbesneden binnenkwamen. Maar toen Paulus het evangelie begon te verkondigen aan de heidenen, waren dat onbesneden mensen, en als zodanig bleven ze onbesneden, omdat Paulus niet van hen eiste dat ze besneden werden. Hij beschouwde het niet zo dat hij hen het jodendom binnenbracht, of een christendom met Hebreeuwse wortels. Hij bracht hen in een nieuw verbond, een nieuwe orde, een nieuwe schepping. Hij liet zien dat de oude orde tijdelijk was, een schaduw, en dat Christus de vervulling ervan was. Dus Paulus zag geen reden waarom de heidenen eerst Jood zouden moeten worden en dan christen, of tegelijk met hun bekering Jood én christen.

18

Petrus' visioen en het Concilie van Jeruzalem

Maar Paulus was in dat opzicht een radicaal in zijn tijd, want nogmaals, de meeste christenen — op degenen na die Paulus bekeerde — waren Joden. Ze hoorden dat Paulus heidenen bij de Joodse Messias bracht en hen in hetzelfde zogenaamde lichaam bracht als de Joodse gelovigen. Maar deze heidenen waren niet besneden. Dit lag zeer gevoelig. Gelukkig kreeg Petrus, die in de gemeente van Jeruzalem meer invloed had dan Paulus, een visioen over reine en onreine spijzen. En Jezus zei:

En er kwam opnieuw, voor de tweede keer, een stem tot hem:
Wat God gereinigt heeft, mag u niet voor onheilig houden!

HANDELINGEN 10:15

Daarna werd Petrus naar Cornelius gestuurd, een onbesneden man, en zag hij hem tot bekering komen, zag hij de Heilige Geest op hem komen. Zo was Petrus tot dezelfde manier van denken als Paulus gekomen. Maar Petrus besteedde zijn tijd niet aan het evangeliseren van heidenen in het algemeen. Hij maakte deel uit van de Joodse gemeente.

Dus barstte de controverse los, en die werd uiteindelijk opgelost op het Concilie van Jeruzalem, waar Petrus zich uitsprak ten gunste van Paulus. En uiteindelijk steunde ook Jakobus Paulus. Jakobus had in die tijd meer invloed in de Joodse gemeente. En het standpunt van Paulus kreeg steun. Maar dat veranderde niets aan het feit dat veel mensen waarschijnlijk toch nog in hun binnenste voelden dat onbesneden zijn eigenlijk iets onreins was. En zo hadden we in de gemeente van Rome deze enigszins wetticistische Joodse christenen, en hadden we zelfs Joodse christenen die niet op een negatieve manier wetticistisch waren, maar wel zo'n voorkeur hadden voor een Joods tintje aan hun leven en aanbidding. Terwijl de heidenen die uit puur heidendom kwamen, zeker geen enkele interesse hadden in besnijdenis. Niemand is geïnteresseerd in besnijdenis, behalve Joden en mensen die Jood willen worden. Maar deze mensen wilden geen Jood worden. Ze kwamen tot Christus, niet tot het jodendom, niet tot Mozes. En ze hadden ook geen bijzondere voorliefde voor de heilige dagen en dergelijke. Dus de heidenen zeiden gewoon: dat is niets voor mij.

En zo waren er in de kerk sommigen, zoals er ook vandaag in de kerk mensen zijn, die denken dat je de Joodse sabbatten moet houden, en anderen zeggen dat dat niet belangrijk is. Sommigen denken dat je de Joodse feesten moet houden, en anderen zeggen: waarom? Dat interesseert mij niet. En dat is het soort verdeeldheid.

19

Romeinen 14: eten en heilige dagen

Want wat we zien — als je naar hoofdstuk 14 gaat — is heel sterk bewijs dat dit speelde. Paulus gebruikt in hoofdstuk 14 van Romeinen niet de woorden Jood en heiden, hoewel hij eerder in de brief vaak spreekt over de Jood en de heiden, alsof er een zeker probleem tussen hen is. Hij beschrijft in Romeinen 14 zeker de Jood en de heiden, maar dan zonder die termen te gebruiken. Hij zegt daar in vers 2:

De een gelooft wel dat hij alles eten mag, maar wie zwak is, eet plantaardig voedsel. Wie wel alles eet, moet hem niet minachten die niet alles eet. En wie niet alles eet, moet hem niet veroordelen die alles eet. God immers heeft hem aanvaard. Wie bent u, dat u de huisslaaf van een ander oordeelt? Of hij staat of valt, gaat alleen zijn eigen heer aan. Hij zal echter staande gehouden worden, want God is bij machte hem staande te houden.

ROMEINEN 14:2-4

Hij zegt ook:

De een acht de ene dag boven de andere dag, maar de ander acht al de dagen gelijk. Laat ieder in zijn eigen geest ten volle overtuigd zijn.

ROMEINEN 14:5

Wat zegt hij hier nu? Sommige mensen in de gemeente willen hun voeding beperken. Hij zegt dat ze alleen groenten eten. Het Joodse koosjere dieet vereiste niet dat je alleen groenten at. Het was helemaal geen vegetarisch dieet. Maar in een heidense stad als Rome kon je meestal niet garanderen dat het vlees dat je kreeg niet aan afgoden geofferd was, of op de juiste manier ontdaan was van bloed, zoals de Joden dat willen. Er waren ongetwijfeld enkele koosjere slagers. Maar sommige mensen dachten gewoon: ik speel het veilig en vermijd vlees, zodat ik geen onrein vlees eet. Anderen — of misschien dezelfde mensen — besloten waarschijnlijk om heilige dagen te houden. Dit zijn waarschijnlijk Joden die iets van de Joodse cultuur wilden voortzetten, ook in hun christelijke wandel. En Paulus veroordeelt hen daar niet om. Hij zegt: laat ieder voor zichzelf ten volle overtuigd zijn. Laat ze het doen als ze dat willen. Maar hij zegt dat andere mensen die dingen niet willen doen. Zij eten alles, zonder enig bezwaar tegen het eten van onrein voedsel. Ze houden geen heilige dagen. Voor hen is elke dag hetzelfde. Het maakt hun niets uit. Hij zegt dus dat er hier in de gemeente een soort cultureel verschil bestaat.

Nu, Paulus had kunnen zeggen — en ik geloof dat hij zelf waarschijnlijk aan de kant van de heidenen stond in zijn eigen overtuiging hierover — hij had tegen de meer legalistische Joden kunnen zeggen: luister, eet wat je wilt. Dat is wat hij tegen Timotheüs zei.

Want alles wat God geschapen heeft, is goed en niets is verwerpelijk, wanneer het onder dankzegging aanvaard wordt.

1 TIMOTHEÛS 4:4

Maar hier zegt hij dat niet. Hij zegt niet: eet wat je maar wilt. Hij zegt niet dat de mensen die alleen groenten eten, fout zitten, dat ze bekrompen zijn. Hij zegt niet tegen de mensen die heilige dagen houden: luister, elke dag is toch hetzelfde. Paulus had partij kunnen kiezen voor een van die twee kanten. Maar in plaats daarvan wist hij dat dit een gevoelige situatie was. Deze Joden waren doordrenkt van deze overtuigingen en van deze cultuur. En hij kende deze mensen niet eens. Hij was er zelf nog nooit geweest. Maar hij wilde dat ze vrede met elkaar zouden hebben en dat deze dingen hen niet zouden verdelen.

20

Eenheid zonder uniformiteit

Nu, hij zei niet dat de gemeente uniform moet zijn. Eenheid vereist geen uniformiteit. Mensen kunnen verenigd zijn zonder hetzelfde te doen of hetzelfde te verkiezen, zolang niemand ervoor kiest om te zondigen. Zonde is niet oké. Maar culturele zaken kun je vaak nemen of laten. Die kunnen in jouw christelijke leven passen. En Paulus zegt niet dat de hele gemeente zich moet conformeren aan het houden van één heilige dag, of dat de hele gemeente zich moet conformeren aan het niet houden van een heilige dag. Hij zegt: laat ieder doen waarvan hij in zijn eigen gemoed ten volle overtuigd is. Met andere woorden, er is vrijheid in Christus. Ik zou jullie allemaal kunnen vertellen hoe je je moet conformeren aan wat ik doe en wat ik denk, maar dat is niet aan mij. Er is vrijheid. Doe gewoon waarvan je zelf overtuigd bent.

Maar het belangrijkste wat hij zegt in deze situatie, in vers 3, is dat wie alles eet degene die dat niet doet niet moet minachten — dat wil zeggen, niet op hem neerkijken — en dat wie niet alles eet, degene die dat wel doet niet moet veroordelen, want God heeft hem aanvaard.

Denk er eens over na: degene die zijn dieet beperkt, is de Jood. Wat doet hij ten opzichte van de persoon die, naar zijn smaak, te veel dingen eet? Hij oordeelt over hem. Ik eet geen onrein voedsel, jij eet onrein voedsel. En de neiging van de Joodse persoon is om die ander te veroordelen: jij eet onrein voedsel, dat is niet oké. Aan de andere kant, de heiden die denkt dat hij de vrijheid heeft om alles te eten — en dat heeft hij ongetwijfeld ook, Paulus lijkt dat ook te denken — die kijkt naar de Jood als een bekrompen legalist en minacht hem eigenlijk. Hij veroordeelt hem niet helemaal op dezelfde manier. Hij zegt niet dat het verkeerd is om rein voedsel te eten. Maar hij denkt: jij bent gewoon een beetje onvolwassen, omdat je denkt dat het moet. Ik niet. Ik ben een beter mens dan jij. Ik ben meer verlicht dan jij. Ik bedoel, wij doen het al vijf jaar op deze manier in deze stad, terwijl jullie Joden allemaal weg waren, en nu jullie terug zijn, brengen jullie dit soort onnozele legalisme met je mee.

Het lijkt er dus op dat de houdingen van verdeeldheid hier langs de etnische scheidslijn liepen. De Joden hadden de neiging om te oordelen over de vrijere houding van de heidenen, en de vrijere heidenen dachten kleinerend over de Joden, alsof die

hen niet respecteerden — ze dachten: jullie zijn bekrompen, jullie zijn niet verlicht, jullie zijn niet volwassen, jullie zitten nog steeds in slavernij aan deze dingen.

Paulus zelf zou, als dit zijn eigen gemeente was geweest zoals Galatië dat was, misschien gezegd hebben: jullie zitten in slavernij aan deze dingen, houd daarmee op. Maar toen Paulus aan de Galaten schreef, sprak hij niet tegen Joden die de wet hielden, maar tegen heidenen die de wet begonnen te houden. En daar was hij tegen. Paulus was ertegen dat heidenen zich lieten besnijden. Hij was niet per se tegen Joden die zich lieten besnijden. Dat was, zo voelde hij het, zijn zaak niet. Laat hen zich besnijden als ze dat willen. Dat was zijn punt niet. Zij waren toch al vanaf hun geboorte besneden. Maar de heidenen, hen zou hij niet toestaan zich te laten besnijden in Galatië. Hij vond dat zij afweken van het evangelie.

21

Galaten en het probleem in Rome samengevat

Het is dus duidelijk dat als Paulus had gedacht dat de heidenen in Rome heilige dagen begonnen te houden, hij hen terecht zou hebben gewezen, want hij wees de heidenen in Galatië terecht die heilige dagen begonnen te houden. Hij zei:

U houdt zich aan dagen, maanden, tijden en jaren. Ik vrees voor u dat ik mij misschien tevergeefs voor u heb ingespannen.

GALATEN 4:10-11

Maar hier zijn de mensen die heilige dagen houden vrijwel zeker de Joden, en Paulus bekritiseerde de Joden daar niet om. Dat was voor hem geen probleem, als ze dat wilden doen. Waar hij tegen was, was dat heidenen het jodendom in moesten gaan als onderdeel van het tot Christus komen. Daar was hij tegen.

En dit zijn dus, denk ik, de problemen die we in de gemeente aantreffen. Het zijn er nogal wat. Als je door het boek Romeinen heen leest, zul je veel bewijs zien — ik zal het naar voren halen naarmate we bij de passages komen — dat de ondertoon van wat Paulus zegt, dit is: de verdeeldheid tussen de Joden en de heidenen is een probleem dat we nu meteen moeten stoppen. En dat kleurt zijn betoog behoorlijk.

We ronden onze inleiding af als we terugkomen, en dan gaan we in ons derde deel daadwerkelijk beginnen met het eerste hoofdstuk.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- 1 Korinthe 2:16
- 1 Korinthe 11:1
- Romeinen 1:17
- Romeinen 1:7
- Romeinen 16:3-5
- Handelingen 18:2
- Romeinen 16:10
- Romeinen 16:11
- Romeinen 16:14
- 1 Korinthe 1:12
- 1 Korinthe 1:13
- Romeinen 16:15
- Romeinen 13:1
- Genesis 17:10-11
- Genesis 17:12-13
- Handelingen 10:15
- Romeinen 14:2-4
- Romeinen 14:5
- 1 Timotheüs 4:4
- Galaten 4:10-11

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.